

Przewodnik –

formy i metody pracy dydaktycznej
w kształceniu uniwersyteckim

Wydział Biologii UAM
Poznań 2013

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
Wydział Biologii

Przewodnik – formy i metody pracy dydaktycznej w kształceniu uniwersyteckim

Zespół redakcyjny:

Renata Dudziak
Bogdan Jackowiak (przewodniczący)
Krystyna Szybiak

Projekt okładki:

Rafał Bajaczyk

Publikacja dofinansowana przez Rektora Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

© Copyright by: Wydział Biologii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu,
Poznań 2013

ISBN 978-83-62564-51-4

Wydawnictwo Kontekst
www.wkn.com.pl
kontekst2@o2.pl

SPIS TREŚCI

Słowo wstępne – Bogdan Jackowiak	5
Część I	
Wybrane formy i metody nauczania – Renata Dudziak, Krystyna Szybiak	
Wprowadzenie	7
1. Formy organizacyjne zajęć dydaktycznych	8
1.1. Wykłady	9
1.2. Konwersatoria	9
1.3. SeminaRIA	10
1.4. Ćwiczenia	11
1.4.1. Zajęcia laboratoryjne	11
1.4.2. Ćwiczenia terenowe	11
1.5. E-learning	12
2. Formy organizacyjne procesu uczenia się	13
3. Metody nauczania i kształcenia	14
3.1. Wykład	15
3.1.1. Wykład informacyjny (konwencjonalny)	16
3.1.2. Wykład problemowy	17
3.1.3. Wykład interaktywny	17
3.2. Rozmowa kierowana (pogadanka heurystyczna, heureza)	18
3.3. Opis	18
3.4. Wyjaśnianie – objaśnienie	19
3.5. Praca z tekstem	19
3.6. Dyskusja dydaktyczna	19
3.7. Burza mózgów – giełda pomysłów	21
3.8. Gry dydaktyczne	21
3.9. Metoda sytuacyjna – analiza przypadku – studium przypadku	22
3.10. Metoda projektu	23
3.11. Portfolio, e-portfolio	24
3.12. Pokaz i obserwacja	25
3.13. Metoda ćwiczeniowa	25
3.14. Metoda laboratoryjna: metoda laboratoryjna – tradycyjna, problemowa metoda laboratoryjna	26
3.15. Metoda badawcza	26
3.15.1. Metoda dociekania naukowego	27
3.16. Pomiar	27
4. Techniki nauczania	27
4.1. Kula śniegowa	27
4.2. Drzewko decyzyjne (schemat rozwiązań)	28
4.3. Mapy poznawcze i mapy pojęć	28
4.4. Metaplan	29
4.5. Analiza SWOT	30
Część II	
Przykłady dobrych praktyk	
Agnieszka Cieszyńska Wykorzystanie platformy Moodle w realizacji ćwiczeń z dydaktyki biologii	31
Anna KasproWicz-Maluški Zaawansowane techniki mikroskopowe	36
Szymon Konwerski Zajęcia terenowe w edukacji przyrodniczej	40
Marlena LembicZ Kreatywność i przedsiębiorczość	45
Władysław Polcyn Biologia interakcji	49
Władysław Polcyn Planowanie badań w biologii eksperymentalnej	57
Literatura	64

SŁOWO WSTĘPNE

Mam nadzieję, że poprzez publikację „Przewodnika” spełniony zostanie zasadniczy cel konkursu ogłoszonego przez Pana Prorektora Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, którym było pobudzenie działań zmierzających do podniesienia jakości kształcenia.

Dziekan Wydziału Biologii UAM
prof. dr hab. Bogdan Jackowiak

Wysoki poziom kształcenia uniwersyteckiego zależy od wielu czynników i uwarunkowań podlegających bardzo dynamicznym zmianom. Publikacja, której autorami są nauczyciele akademicki Wydziału Biologii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu koncentruje się na kluczowych składowych procesach nauczania-uczenia się, tj. na formach i metodach pracy dydaktycznej stosowanych w kształceniu uniwersyteckim. Intencją autorów koncepcji tego opracowania było: *po pierwsze*, dostarczenie informacji o najważniejszych formach organizacji zajęć dydaktycznych oraz metodach kształcenia; *po drugie*, podzielenie się z czytelnikami najnowszymi doświadczeniami z pracy dydaktycznej realizowanej na Wydziale Biologii.

Gorąco polecam przejrzysty, usystematyzowany przegląd form, metod i technik pracy dydaktycznej. Ukazuje on szeroki wachlarz możliwości oddziaływania na studentów, współpracy prowadzącego z uczestnikami zajęć, pobudzania ich aktywności i wyzwalania kreatywności. Lektura tego przeglądu skłania do refleksji nad zakresem metod, które każdy z nas – nauczycieli akademickich – wykorzystuje w codziennej pracy dydaktycznej.

W drugiej części „Przewodnika” zamieszczono kilka przykładów „dobrych praktyk”, zajęć które starano się opisać zgodnie z wymaganiami metodycznymi Krajowych Ram Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego. Dziękuję Autorom tych rozdziałów za to, że zechcieli podzielić się swoim doświadczeniem z zajęć przeprowadzonych w minionym lub w bieżącym roku akademickim.